

Basprogram för Elevhälsa – medicinsk inriktning
Tierps kommun

Ett basprogram säkerställer likvärdig Elevhälsa – medicinsk inriktning - för alla elever i Tierps kommun och programmet följer Socialstyrelsens riktlinjer för skolhälsovården och skollagen 2010:800

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot målen ska stödjas. Tillsammans med specialpedagogisk, psykosocial och psykologisk kompetens i elevhälsan är målet att skapa en så positiv lärandemiljö som möjligt för eleven.

Med elevhälsans medicinska inriktning menas insatser av skolsköterska och skolläkare för att främja elevers hälsa.

För att uppnå elevhälsans mål är det bl.a. viktigt

- att vid hälsoundersökningar och hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever som kan innebära behov av insatser
- att bistå elever i behov av särskilt stöd
- att arbeta för en säker och god arbetsmiljö för eleverna
- att uppmärksamma förhållanden i elevers närmiljö som kan innebära ökad risk för skador och ohälsa
- att tillföra medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens som ett stöd i det pedagogiska arbetet
- att i samarbete med elever, vårdnadshavare och övrig skolpersonal arbeta för att ge elever kunskap om hälsosamma levnadsvanor och om faktorer som bidrar till ohälsa
- att bevaka vaccinationstäckning och fullfölja vaccinationer enligt Socialstyrelsens nationella barnvaccinationsprogram
- att tillse att den medicinska kunskapen om elevers hälsa tas till vara i elevhälsans arbete

Förutsättningarna för att nå dessa mål är

- att samarbeta med skolans pedagogiska personal liksom övrig elevhälsa i arbetsmiljöfrågor och övergripande elevhälsofrågor
- att bistå skolledningen med information, råd och utredningar i frågor som är viktiga för elevers hälsa
- att samarbeta med landstingets hälso- och sjukvård
- att ha tillgång till ändamålsenliga lokaler inom skolan
- att ta del av aktuell vetenskaplig utveckling inom relevanta områden för att utveckla den medicinska kompetensen arbete

Hälsobesök

Hälsobesöken är en särskild arbetsform med både hälsoövervakande och hälsofrämjande funktioner. Ett nära samarbete med elev och vårdnadshavare är viktigt vid hälsobesöken.

Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden. Eleven ska dessutom erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller. Varje elev i gymnasieskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll. (Skollagen 2010:800, 27§)

För att identifiera upptäckta funktionssvårigheter, sjukdomar och andra problem används två olika arbetsformer:

- **Klinisk identifikation** - innebär att man i samband med hälsobesöket under första skolåret sammanställer och värderar information från BVC, personal i förskoleklass, föräldraformulär och den medicinska undersökningen. Det som karakteriserar klinisk identifikation jämfört med screening är att de fynd som gjorts kräver tolkning, kliniska överväganden och kunskap om barns och ungdomars utveckling.
- **Screeningundersökning** – kan utföras utan att utfallen behöver värderas lika omfattande. Utfall enligt handbok eller mall är tänkt att leda till en i förväg definierad och väl beprövad åtgärd.

Enkla sjukvårdsinsatser

Elever som avses i Skollagen 2010:800 2 kap 27§ får vid behov anlita elevhälsans medicinska enhet för enkla sjukvårdsinsatser. Med enkla sjukvårdsinsatser avses vissa begränsade bedömningar och behandlingar samt rådgivning och stöd i psykosociala frågor och svårigheter. Det är dock viktigt att hålla isär den uppgiften från det ansvar primärvården har. Socialstyrelsen anser att mottagningsverksamhet är en del i ett generellt och hälsofrämjande arbete.

Hälsofrämjande undervisning

Socialstyrelsen anser att det är angeläget att den medicinska inriktningen aktivt medverkar i det hälsopedagogiska arbetet i skolan genom att följa kunskapsutveckling på området och använda ny evidensbaserad metodik för framgångsrika insatser. Såväl elever och skolans övriga personal som vårdnadshavare är målgrupper för arbetet.

Individuell hälsouppllysning

Hälsouppllysning ska vara en naturlig del av hälsobesöken, liksom vid alla andra elevkontakter. Hälsosamtalen ska ha en stödande och hälsofrämjande inriktning med utgångspunkt i individens starka och svaga sidor. Ett individuellt samtal ger möjligheter till en hälsoundervisning som är anpassad till individen, vilket gör att den kan kännas särskilt meningsfull.

Hälsouppllysning i grupp

Hälsouppllysning i grupp kan t.ex. ske för alla elever i samtalsgrupper om sexualitet, samlevnad och relationer som en del av skolans allmänna hälsoundervisning.

Generella insatser

Inom skolan kan man lära elever hälsosamma levnadsvanor och göra dem medvetna om vilka faktorer som bidrar till ohälsa. Hälsoundervisning ingår i skolans läroplan. Ur folkhälsoperspektiv är den viktigaste uppgiften gentemot unga människor att förebygga missbruk av tobak, alkohol och andra droger och att förhindra att asocialt beteende och kriminalitet utvecklas. Att främja hälsa genom hälsoundervisning och hälsouppllysning är en gemensam uppgift för all skolpersonal. Rektorn har det samordnande ansvaret. Elevhälsan – medicinsk inriktning har till uppgift att bidra med medicinsk och hälsovårdande kompetens.

Vaccinationer

Eleverna ska erbjudas vaccinationer i enlighet med det nationella vaccinationsprogrammet. Det är landstinget (barnhälsovård) och kommunerna (skolhälsovård) som ansvarar för att programmet genomförs. När eleven erbjuds vaccination ska eleven och vårdnadshavaren få information om den aktuella vaccinationen. Vårdnadshavaren ska godkänna, alternativt få möjlighet att avböja, vaccinationen.

Socialstyrelsen anser att det är viktigt att elevhälsans medicinska enhet bedömer behovet av kompletterande vaccinationer och planerar för dem.

Syftet med vaccinationsprogrammet är tvåfaldigt; det första är att vaccinationen ska ge individen skydd mot sjukdomen ifråga och det andra är att minska förutsättningen för att sjukdomen fortsätter att spridas.

Årskursrelaterade hälsobesök

Förskoleklass

Vid det första hälsobesöket hos elevhälsan – medicinsk inriktning är det viktigt att vårdnadshavarna får möjlighet att beskriva och diskutera sitt barns, såväl fysiska och psykiska hälsa, liksom hur de upplever att förskolan och skolan förmått anpassa undervisningen till barnets förutsättningar. Vissa barn kan behöva och har rätt till särskilt stöd och stimulans i skolan. Information från barnets lärare eller förskollärare kan ge ytterligare underlag för att bedöma barnets behov.

Innehåll i hälsobesöket

- Hälsouppgift från vårdnadshavare
- Information från elevens förskollärare
- Genomgång av epikris från barnhälsovårdsjournal och upprättande av skolhälsovårdsjournal
- Samtal med elev och vårdnadshavare om bl.a.
 - Inläring
 - Trivsel
 - Kamratrelationer
 - Eventuella hälsoproblem eller svårigheter
 - Kost och fysisk aktivitet
- Undersökning av
 - Längd
 - Vikt
 - Syn
 - Hörsel
- Sammanfattande bedömning av elevens hälsotillstånd och utveckling

Åk 2

Innehåll i hälsobesöket

- Undersökning av
 - Längd
 - Vikt
 - Ev. syn
- Samtal om
 - Inläring
 - Trivsel
 - Kamratrelationer
 - Eventuella hälsoproblem eller svårigheter
 - Kost och fysisk aktivitet

Vaccination mot mässling, påssjuka och röda hund (barn födda 2007 och yngre)

Åk 4

Vid hälsobesöket är det viktigt att förutom att upptäcka eventuella ny tillkomna medicinska hälsoproblem, uppmärksamma barn som visat sig ha svårigheter när det gäller språkutveckling, läsning och skrivning, koncentration och uppmärksamhet. Detsamma gäller barn som visat sig ängsliga, oroliga eller aggressiva.

Innehåll i hälsobesöket

- Hälsouppgift från vårdnadshavare
- Samtal med eleven om bl.a.
 - Trivsel
 - Kamratrelationer
 - Eventuella hälsoproblem och inlärningssvårigheter
 - Kost och fysisk aktivitet
- Information från lärare
- Undersökning av
 - Längd
 - Vikt
 - Rygg
 - Syn vid behov
- Sammanfattande bedömning av elevens hälsotillstånd och utveckling

Åk 5

Vaccination mot Humant papillom virus HPV

Åk 7

Hälsobesöket ger eleven möjlighet att samtala utifrån sina egna frågor i en fas i livet när man kanske inte alltid vill prata med sina vårdnadshavare. Vid hälsobesöket kan man identifiera ungdomar med riskfyllda levnadsvanor. Sedan ska skolsköterskan, tillsammans med vårdnadshavare, eventuellt övrig skolpersonal och andra resurspersoner inom såväl hälso- och sjukvård som socialtjänst, kunna erbjuda välplanerade insatser för att motverka uppenbar riskutveckling.

Innehåll i hälsobesöket

- Hälsouppgift från elev och vårdnadshavare
- Samtal med eleven om bl.a.
 - Skolsituation, inlärning
 - Hälsoproblem
 - Kamratrelationer
 - Pubertet
 - Kost och fysisk aktivitet
 - Tobak, alkohol och narkotika
 - Sexualitet, preventivmedel, förebyggande av sexuellt överförbara infektioner

- Information från lärare
- Undersökning av
 - Längd
 - Vikt
 - Rygg
 - Syn och ev. färgseende
- Sammanfattande bedömning av hälsotillstånd och utveckling

Åk 8

Vaccination mot difteri, stelkramp och kikhosta

Åk 1 - Gymnasiet

Det enskilda samtalet med eleven kan i första hand utgå från vad eleven själv uppfattar som angeläget. För elever som påbörjar vissa gymnasieprogram, t.ex. livsmedelsprogram och omvårdnadsprogram, finns särskilda undersökningar rekommenderade. Elever på vissa program kan också behöva särskilda hälsosamtal t.ex. bullerexponerande program eller elever med allergier.

Innehåll i hälsobesöket

- Hälsoenkät från eleven
- Samtal med eleven om bl.a.
 - Skolsituation
 - Kamratrelationer
 - Hälsoproblem
 - Kost och fysisk aktivitet
 - Tobak, alkohol och narkotika
 - Sexualitet, preventivmedel, förebyggande av sexuellt överförbara infektioner
- Undersökning av
 - Längd
 - Vikt
- Sammanfattande bedömning av hälsotillstånd och utveckling
- Riktade undersökningar utifrån specifik frågeställning eller gymnasieprogram, t.ex. hud, färgsinne, syn eller hörsel.
- *På Cosmos utförs hälsoundersökning av sjuksköterska, ev. läkare. Blodprover tas (HIV, Hepatit, Tuberkulosprover, Syfilistest mm), ev. lungröntgen eller andra undersökningar som kan tyckas behövas både allmänt men även individuellt, information ges om den svenska hälso- och sjukvården till eleven. Finns PM som beskriver Cosmos uppdrag)*
- Samtycke måste inhämtas från varje elev för att få beställa journalanteckning från Cosmos. Informationen ligger sedan till grund för eventuella kompletterande vaccinationer (i nuläget verkar det vanligtvis bli tre vaccinationstillfällen/elev med viss tid mellan omgångarna).
- Se till att skolläkare tar del av uppgifterna för att kunna ordinera kompletterande vaccinationer. Skolläkaren bedömer och skriver vaccinationsordinationer och lägger upp ett vaccinationsschema i PMO-datajournal.

- Inhämta skriftligt samtycke från elev/vårdnadshavare för vaccinationer.
- Rapporterar över eleven till skolsköterskan på respektive skola.
- Vaccinerar på skolorna ihop med "skolans" skolsköterska (man ska vara två skolsköterskor när man vaccinerar enligt bestämmelser, pga viss risk för komplikationer). Vaccinationsprogram får ordnas för verksamheten, t.ex. en vaccinationsdag/månad.

Kompletteringsvaccination för ofullständigt vaccinerade barn och unga under 18 år

Innan vaccination skall det nyanlända barnet ha genomgått hälsoundersökning. Cosmos, asyl- och integrationshälsa, erbjuder asylsökande eller nyanländ i Uppsala län en hälsoundersökning. Där får den nyanlände upplysningar om den svenska hälso- och sjukvården, svara på frågor om sin hälsa, och lämna prover.

Samtycke måste inhämtas från varje elev/vårdnadshavare för att få beställa journalanteckning från Cosmos. Informationen ligger sedan till grund för eventuella kompletterande vaccinationer.

Skolläkare tar del av uppgifterna för att kunna ordinera kompletterande vaccinationer och lägger upp ett vaccinationsschema i det lokala datajournalföringssystemet, PMO.

Samtycke inhämtas från vårdnadshavare för kompletterande vaccinationer. Vaccinationerna planeras och görs tillsammans av två skolsköterskor. Eleven ingår för övrigt i det ordinarie basprogrammet.